

Sortprovning 2014 - korn och havre

Malin Barrlund

Foto: Malin Barrlund

Tvårad- och sexradskorn i sortprovningen på Offer 2014.

Den officiella provningen av stråsäd i norra Sverige utförs på fyra platser och varje sort provas under två år. Provningen genomförs genom jämförelse med representativa marknadssorter (mätarsorter). Institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap vid SLU ansvarar för verksamheten. Provningen finansieras av de företag som anmäler sorter till provning.

En utökad provning har varit möjlig genom finansiellt stöd från näringens olika forskningsstiftelser. Via Regional Jordbruksforskning i Norra Sverige (RJN) och Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF) samt utsädesföretagen Lantmännen Lantbruk och Scandinavian Seed har det varit möjligt att utöka försöken med ett antal marknadssorter med speciellt intresse för det nordliga odlingsområdet.

Provning av korn genomförs på Offer i Västernorrland, Ås i Jämtland, Röbbäcksdalen i Västerbotten och Öjebyn i Norrbotten. Havre provas på samma platser förutom vid Ås. De resultat som presenteras här är femårsmedeltal för provningen åren 2010-2014.

Försöken genomförs på ett likartat sätt på de olika platserna, med centralt uppvägt utsäde och med en kvävegiva på 80 kg per hektar. Odlingsförutsättningarna skiljer dock en hel del mellan de olika försöksplatserna vad beträffar temperatur, nederbörd och jordart. Detta blir tydligt vid jämförelse av tiden från sådd till mognad som varierar mellan 82 till 126 dagar i medeltal för åren 2010-2014, beroende på försöksplats och spannmålssort.

Den sortegenskap som har störst betydelse i norra Sverige är mognadstiden, då många sorter inte hinner nå full mognad under den relativt korta växtsäsongen. I vår sortprovning läggs därför stor vikt vid detta genom att vi gör regelbundna provtagningar av kärna under hela mognadsperioden. Mognadstiden beräknas som antalet dagar från sådd till dess att full mognad uppnåtts (30 % vattenhalt).

Andra krav på en bra spannmålssort för norra Sverige är hög kärnskörd (bestäms vid 15% vattenhalt) samt god kärn kvalitet. Ytterligare parametrar som registreras är tid för uppkomst och axgång samt svampangrepp och stråstyrka.

I försöken jämförs två olika utsädesmängder. Resultaten som redovisas i tabellerna är medeltal av de olika utsädesmängderna.

Odlingssäsongen 2014

Sommaren 2014 inleddes lovande med varmt väder som höll i sig över nationaldagen och fram till mitten av juni. Därefter slog vädret om ordentligt och den andra halvan av juni blev mycket kylig och ostadig. Midsommarhelgen blev extremt kall med lokal frost. Östersund hade sin tredje kallaste midsommar på 150 år. Efter ett par dagar med svalt väder slog det sedan om rejält till högtrycksbetonat, varmt och torrt väder. Denna vädertyp höll i sig under hela juli och det blev en exceptionellt varm månad. Värmen och torkan höll i sig i inledningen av augusti men sedan tog sommarvärmen slut och kyligt och något ostadigt väder kom att dominera resten av månaden. Sammantaget resulterade vädret under odlingssäsongen i tidigare mognad hos spannmålen, men lägre medelskördar, jämfört med föregående år.

Sortprovning av korn

Kornförsöken 2014 omfattade tio sorter, varav fyra tvåradssorter och sex flerradiga. En ny tvåradssort provades, SWÅ 09090. Eftersom den bara har provats under ett år redovisas bara dess skörd för 2014. I tabellerna framgår hur många år övriga sorter varit med i försöken.

I Tabell 1 redovisas femårsmedelvärden för kornsorterna, med SW Judit som mätarsort för sexradskornet och SW Barbro för tvåradssorterna. Avkastningsmässigt ligger Severi (6-rad) och Vilgott (2-rad) i topp, men Vilgott är en relativt sen sort vilket bör poängteras vid val av sort på platser med kort odlingssäsong. Den nya tvåradssorten SWÅ 09090 tycks ha god avkastningspotential. Resultaten per försöksplats visar att sexradssorten Severi har gett signifikant bättre skörd än SW Judit på alla platser. Vilde (6-rad) har avkastat mer än SW Judit på Röbbäcksdalen och Öjebyn, men inte på Ås och Offer.

Kärnegenskaperna skiljer inte så mycket mellan sorterna, men tusenkornvikten på tvåradskornet är genomgående högre än för sexradskornet. Severi och Vilgott är de enda sorterna som är signifikant stråstyvare än mätarna. Proteinhalten hos sorterna Einar, Severi och Vilgott är något lägre än hos mätarsorterna. Förekomsten av bladfläcksjuka var låg under 2014. Sorten Severi utmärkte sig genom att vara särskilt förskonad från angrepp. Sköldfläcksjuka förekom enbart på en ort och med få angrepp.

När det gäller utsädesmängden kan vi efter tre år se att en ökad utsädesmängd från 4 till 5,2 miljoner kärnor per ha ger en skördeökning på ca 0,2 ton per ha för alla sorter utom Vilde. En ökad utsädesmängd ser därmed inte ut att ha varit lönsam under de år vi testat och med de sorter vi provat. Vi planerar att fortsätta med olika utsädesmängder även under 2015.

Mognad

Vid val av sort utifrån dess mognad är det bra att kunna använda resultaten från närmaste försöksplats. Tabell 2 visar hur lång tid det har tagit för kornet att mogna i medeltal för de fyra försöksplatserna, och på varje plats

Tabell 1. Resultat från sortprovning i korn i norra Sverige, medeltal 2010-2014. Mätarsort är SW Judit för sexradssorterna och SW Barbro för tvåradssorterna.

Sort	Antal år i provn.	Skörd kg/ha	Relativ skörd	Stråstyrka ¹	Stråbrott ²	Rymdv. g/l	Tkv. gram	Bladfl.-sjuka ³	Råprot. % av ts ⁴	Skörd 2014 kg/ha
SW Judit (6-rad)	5	4560	100	85	40	644	39,6	14	12,5	3900
Aukusti	4	4700	103	85	45	645	41,6	14	12,3	3970
Einar	4	4880	107	91	35	648	40,7	9	11,7	4350
Vilde	3	4910	108	92	20	643	41,6	10	12,3	4160
Jalmari	2	4880	107	93	33	641	40,4	8	12,7	4000
Severi	2	5240	115	96	31	655	42,1	6	11,1	4300
SW Barbro (2-rad)	5	4790	100	82	14	670	48,1	9	13,2	3880
Kannas	4	4870	102	89		686	47,0	10	13,2	3990
Vilgott	4	5110	107	95	14	660	46,2	10	11,9	4400
SWÅ 09090	1									4310

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarens värde.

¹ Stråstyrka 100 = fullt upprätt bestånd. ² Stråbrott 100 = allt brutet. ³ Procent angripen bladyta. ⁴ Inte analyserat 2011-12.

för sig, under åren 2010 till 2014. Generellt kan sägas att de högst avkastande sorterna också är de som mognar senast. Sexradssorten Einar är i medeltal drygt en vecka senare än SW Judit. På Ås har sorten varit nästan två veckor senare än SW Judit. Jalmari och Aukusti är jämförbara med SW Judit både vad gäller skörd och tidighet. Severi har högre avkastning och mognar fyra dagar senare jämfört med SW Judit. Vid jämförelse av mognad i tvåradssorterna är Vilgott signifikant senare än SW Barbro på alla orter utom Offer och är senast av de sorter som provades 2014.

Sortprovning av havre

År 2014 omfattade havreförsöken sex sorter. Det var ingen ny sort i försök och två av sorterna har bara provats under två år. Sorten Niklas är tidigare provad under beteckningen Bor 08024.

En sammanställning av femårsmedeltalen för havresorterna redovisas i Tabell 3. Haga är den enda sort som avkastar signifikant mer än Cilla. När det gäller kvalitet på kärnan har Haga signifikant lägre rymdsvikt och tusenkornsvikt än Cilla. Niklas har högre

Tabell 2. Resultat från mognadsbestämning i korn, antal dagar från sådd till mognad i medeltal för åren 2010-2014, totalt och per försöksplats. Mätarsorter: SW Judit respektive SW Barbro.

	Korn-typ	Antal år i provn.	Medel alla platser	Offer Y län	Ås Z län	Röbäcksdalen AC län	Öjebyn BD län
SW Judit (mätare)	6-rad	5	91	82	105	89	84
Aukusti	6-rad	4	92	82	104	93	85
Einar	6-rad	4	99	89	117	98	89
Vilde	6-rad	3	95	84	110	94	87
Jalmari	6-rad	2	89	82	101	85	82
Severi	6-rad	2	95	86	111	93	87
SW Barbro (mätare)	2-rad	5	96	86	115	93	87
Kannas	2-rad	4	98	89	119	93	91
Vilgott	2-rad	4	102	90	126	99	94

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarsortens värde.

NYTT från institutionen för norrländsk jordbruksvetenskap produceras vid SLU i Umeå.

Redaktör: Gun.Bernes@slu.se
Ansvarig utgivare: Märten Hetta

Skripterna distribueras bl a via Norrmejerier och finns även på www.slu.se/njv under Publikationer.

Tryckningen av detta nummer finansieras av länsstyrelsen i Västerbotten samt av EU.

Tabell 3. Resultat från sortprovning i havre i norra Sverige, medeltal 2010-2014. Mätarsort: Cilla.

Sort	Antal år i provning	Skörd kg/ha	Relativ skörd	Stråstyrka ¹	Rymdv. g/l	Tkv. gram	Råfett % av ts	Skörd 2014 kg/ha
Cilla	5	3890	100	76	565	36,8	5,3	3240
Haga	5	4790	123	84	541	34,8	5,2	3630
Akseli	5	3880	100	91	565	33,4	6,2	2870
Niklas	3	4210	108	89	564	39,3	5,4	3420
GN 08207	2	4070	104	86	566	35,4	6,2	3160
GN 09146	2	3360	86	87	573	33,4	5,0	2870

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet positivt **eller** negativt från mätarens värde.

¹ Stråstyrka 100 = fullt upprätt bestånd.

tusenkorntvikt. Förekomsten av rödsot var låg under 2014 och försöken avslöjar inte heller någon skillnad mellan sorterna.

Strå längden har mätts under två år och de två nummersorterna har haft signifikant längre strå än Cilla. Det finns dock inga signifikanta skillnader mellan sorterna vad gäller stråstyrka.

Beträffande utsädesmängden kan vi efter tre års försök se att en ökad utsädesmängd från

5,2 till 6 miljoner kärnor per hektar endast ger en marginell skördeökning. En ökad utsädesmängd i havre ser inte ut att vara lönsam.

Mognad

Det är inga stora skillnader i mognad mellan havresorterna (Tabell 4). Haga är den enda sort som skiljer sig signifikant från Cilla och det genom att vara sen. De två nummersorterna har provats två år och ser än så länge ut att mogna ungefär lika tidigt som Cilla.

Tabell 4. Resultat från mognadsbestämning i havre, antal dagar från sådd till mognad i medeltal för åren 2010-2014, totalt och per försöksplats. Mätarsort: Cilla.

Sort	År i provning	Medel alla platser	Offer Y län	Röbäcksdalen AC län	Öjebyn BD län
Cilla	5	93	82	100	90
Haga	5	97	87	104	94
Akseli	5	95	84	102	91
Niklas	3	94	84	99	92
GN 08207	2	93	83	97	92
GN 09146	2	92	83	97	90

Värden med **fet stil** skiljer sig med minst 95 % sannolikhet från mätarens värde.

